

I

TEISINGUMO
STULPAI

VEIKĖJAI

MONSINJORAS SANSONAS

DAKTARAS GUILLOTINAS

DAKTARAS LOUISAS

JAUNOJI DAMA

SENOJI DAMA

NEVILTIES APIMTAS TĖVAS / ĮSIAUDRINĘS VYRAS

NEVILTIES APIMTA MOTINA / ĮSIAUDRINUSI MOTERIS

I SCENA

DAKTARAS LOUISAS IR DAKTARAS GUILLOTINAS
KALBASI APIE HUMANIZMĄ.

DAKTARAS GUILLOTINAS. Taip, daktare, sutinku, žmogus nenusipelnęs kentėti. Jis turi teisę į staigią ir neskausmingą mirtį. Ir nesvarbu, kokia jo tautybė, religija, socialinė padėtis ar lytis.

DAKTARAS LOUISAS. Nedrįstu jums, daktare, prieštarauti. Tereikia prisiminti, kai pasmerktasis myriop klūpėjo užrištomis akimis, o budelis jam kirto per kaklą. Nelaimėlio kūnas griuvo pirmyn, ir tik trimis ar keturiais kardo kirčiais pavyko atskirti galvą nuo kūno. Ir visa tai vyko siaubo apimtų žiūrovų akivaizdoje.

DAKTARAS GUILLOTINAS. Puikiai pamenu tą atvejį. Ką ir besakyti, svetur budeliai labiau įgudę. Ten ir moterys, kad ir kokia jų socialinė padėtis, baudžiamos tokia pat galvos nukirtimo bausme. Antra vertus, mes, medikai, puikiai žiname, kad pjovimo instrumentai yra visai neveiksmingi, kai kertama statmenai.

DAKTARAS LOUISAS. Patyrinėėjau mikroskopu ir išsiaiškinau, kad neįmanoma žmogui nukirsti galvos vienu kirvio kirčiu, jei jo kraštas tiesus.

DAKTARAS GUILLOTINAS. Taip, bet visai kas kita kirsti galvą išgaubtu arba iškiliu kirstuko kraštu. Kirvio smūgis nėra statmenas. Įsiskverbdamas giliau į medžiagą, kurią atskiria, jis juda panašiai kaip įžambus pjūklo dantis. Todėl ir užbaigia patikimai funkciją.

DAKTARAS LOUISAS. Jei prisimintume kaklo sandarą, tai jo centre yra stuburas, sudarytas iš keleto slankstelių, sunertų vienas ant kito taip, kad sąnario net neįmanoma aptikti. Todėl nėra galimybės žinoti, kad galva bus tobulai nukirsta, kai toks darbas patikimas patirties stokojančiam ar negabiam budeliui.

DAKTARAS GUILLOTINAS. Todėl dar kartą tvirtinu ir tvirtinsiu, kad siekiant procedūros tikslumo reikia turėti stabilias mechanines priemones.

DAKTARAS LOUISAS. Galvočiau, kad nusikaltėlis turėtų būti paguldytas veidu žemyn tarp dviejų viršuje skersiniu sujungtų stulpų, nuo kurių krenta kirvis. Prietaiso viršus turėtų būti gana tvirtas ir sunkus, o jo sunkio jėga priklausytų nuo aukščio, iš kurio kirvis krenta.

DAKTARAS GUILLOTINAS. Be jokios abejonės. Ir tokį prietaisą visai paprasta sukonstruoti. Išbandyti taip pat lengva, sakysim, kirsdinant negyvėlius.

DAKTARAS LOUISAS. Ir tada atsiras galimybė nustatyti, ar nusikaltėlio galva išties turi būti įtvirtinama pusmėnulio formos kryžminių įtvaru.

DAKTARAS GUILLOTINAS. Taip, negrįžtamai praėjo laikai, kai pasmerktieji kamuodavosi kartuvėse po dvidešimt minučių, o eretikai, magai ar raganos buvo deginami gyvi.

DAKTARAS LOUISAS. Ir tik gailestingiausieji budeliai pasmaugdavo nuteistuosius prieš juos sudeginant.

DAKTARAS GUILLOTINAS. Aristokratus nukirsdindavome kirviu, o žmogžudžiai, pakelės plėšikai ir banditai kančiose nusibaigdavo ant bausmės rato.

DAKTARAS LOUISAS. Baisu, kolega, ir prisiminti, kai kūnas ant ešafoto būdavo plėšomas į gabalus. Nuo krūtinės, rankų, šlaunų ir blauzdų įkaitintomis žnyplėmis plėšiami raumenys, o rankos deginamos sieros rūgštimi. Negana to, tos kūno vietos, nuo kurių nuplėšti raumenys, būdavo apipilamos lydyto švino, verdančio vandens, svylančios dervos, vaško ir sieros mišiniu. Vėliau kūnas tempiamas ir ketvirčiuojamas. Ir tik paskui galūnės bei visa kita sudeginama, paverčiama pelenais ir išbarstoma pavėjui.

DAKTARAS GUILLOTINAS. Žmogus, kad ir kokia jo kilmė, veikla ar pažiūros, nėra nusipelnęs tokių kančių.

DAKTARAS LOUISAS. Nepasiginčysi. Nenusipelnęs.

II SCENA

KUKLŪS, BET SVETINGUMU GARSĖJANTYS KITADOS
NETEKUSIO VALSTYBINIŲ PAREIGŲ MONSINJORO
SANSONO NAMAI. ANUOMET GARSIOS DINASTIJOS
ATSTOVAS PRIE VARGANOS BŪTIES BANDO PRISIDURTI
LĖŠŲ, DEMONSTRUODAMAS TURISTAMS PAVELDĖTĄ
IŠ SAVO PROTĖVIŲ DARBO PRIETAISĄ. JI, PASLĖPTĄ
PO JUODU AUDEKLU, ŠIS APŽIŪRINĖJA. LYGINA
AUDEKLO KLOSTES. DŪSAUJA.
SUSKAMBUS VARPELIUI, Į NAMUS UŽEINA SENOJI DAMA
SU JAUNAJA DAMA. JAS PASITINKA MONSINJORAS
SANSONAS – NUOBODŽIAUJANTIS PRIE KASOS
APARATO ŽILAGALVIS SENUKAS.

SENOJI DAMA. Ar tiesa, seneli, kad pas jus galima pamatyti
garsiąją Luizetę?

MONSINJORAS SANSONAS. Čia bilietų kainos.

JAUNOJI DAMA. Internetė pažadėtos nuolaidos.

MONSINJORAS SANSONAS. Maža, kas ten, panele, žadama ar
parašyta. Pas mane jau dešimtmečiais namuose niekas nesi-
keičia. Jei norite pasižiūrėti – susimokėkite už bilietą, o jei

pageidaujate ko nors plačiau – kainoraštyje viskas išdėstyta.

SENOJI DAMA (*vartydama kainoraštį*). Nieko sau!..

MONSINJORAS SANSONAS. Patikėkit, ponია, kainos net elgetoms patrauklios. Kitur pasaulyje nieko panašaus nepamatysite.

JAUNOJI DAMA. Mama, o jei imtume „viskas įskaičiuota“? Čia ir paskaita, ir ekskursija, ir...

MONSINJORAS SANSONAS. Šiandien „viskas įskaičiuota“ 5 procentais pigiau.

JAUNOJI DAMA. Mama, imam „viską“.

MONSINJORAS SANSONAS. Išmintingas sprendimas.

SENOJI DAMA. O gal visgi padarysit mūsų šeimai išimtį?

MONSINJORAS SANSONAS. Ponია, čia jums ne turgus. Memorialinis kambarys. Rimties vieta.

SENOJI DAMA. Gerai, duokit tą savo „viską“.

Monsinjoras Sansonas atidžiai suskaičiuoja paduotus pinigus, išrašo bilietus. Pakilęs nuo kasos, atidžiai bilietus patikrina, nuplėšia šakneles. Tada, pamojęs eiti paskui save, pradeda ekskursiją.

MONSINJORAS SANSONAS (*teatrališkai*). Tas trumpas laikas, likęs gyventi pasmerktiesiems, priligsta pragarui žemėje. Nežinodami nieko apie egzekucijos laiką, jie gali tik viltis, kad bausmės laikas bus atidėtas ir jų gyvenimo lemtingoji valanda išmuš dar ne šiandien. Pasmerktiesiems leidžiama atsikvėpti vos porą dienų: sekmadieniais ir pirmadieniais egzekucijos nevykdomos, kaip ir švenčių dienomis. Tuo metu mes nedarbame.

SENOJI DAMA. Bet šiandien juk sekmadienis?

MONSINJORAS SANSONAS. Taip, regis, viskas paruošta. Kalinys, saistomas kojaraiščių, egzekutoriaus padėjėjų atvedamas į kiemą. Jie laiko pasmerktą už parankių. Egzekutoriai, kaip vakar, taip ir šiandien, primena kaukėtus graikų tragedijos personažus.

JAUNOJI DAMA. Kur ji?..

MONSINJORAS SANSONAS. Kas ji?

SENOJI DAMA (*susierzinusi*). Luizetė.

MONSINJORAS SANSONAS. Luizetė... Tai, ką netrukus išvysite, turi daugybę vardų: Luizetė, Našlė, Ponia Giljotina, Tautos Pjūklas, Šventoji Giljotina, Patriotinės Žirklių, Nuodėmių Apvalytoja, Tautinis Skustuvas, Teisingumo Stulpai... Užgniauzkite kvapą...

*It atidengdamas paminklą, monsinjoras Sansonas
nutraukia juodą audeklą nuo Luizetės. Išvydusios giljotiną,
moterys stovi sutrikusios.*

MONSINJORAS SANSONAS. Ši Luizetė anuomet priklausė mano velioniui seneliui, tada amžinatilsį tėvui, vėliau testamentu atiteko man. Taip, taip, ir aš, ir tėvelis, ir mano šviesios atminties senelis tarnavome įstatymui, buvome valstybės budeliai. Nepatikėsit, šie peilio ašmenys lytėjo karalių ir padugnių, didikų ir revoliucionierių, valstybės išdo grobstytojų, pabaisų ir vaikų tvirkintojų kaklus. Tai unikalus įtaisas. Mūsų siekių – laisvės, lygybės, brolybės – simbolis. Šedevras.

SENOJI DAMA. Luizetė man atrodo šalta ir bejausmė. Nenorėčiau po ja atsidurti.

MONSINJORAS SANSONAS. Luizetė didinga. Ji gailestinga. Tikra karalienė.

JAUNOJI DAMA. Luizetė... Ponia Giljotina... O kaip ši Ponia įgyvendina mūsų laisvę, lygybę, brolybę?

MONSINJORAS SANSONAS. Labai paprastai. Du lygiagrečiai iškelti stulpai yra sujungti viršūnėje skersiniu. Kiekvienoje stulpo vidinėje pusėje – grioveliai ašmenims. Ašmenys įžambios formos, o jų viršuje sumontuoti kabliai, prie jų pritvirtinti svarmenys. Virve aprištas peilio laikiklis...

SENOJI DAMA. Man nuobodu.

JAUNOJI DAMA. Ir vis dėlto kaip visa tai veikia?

MONSINJORAS SANSONAS. Kirvis su įžambiais ašmenimis kirčio metu liečia kaklą 45 laipsnių kampu. Pasmerktasis pririšamas prie pasviros lentjuostės. Galva ir kaklas įtvirtinamas tarp virpstų. Atlaisvinti Luizetės ašmenys krisdami kaklą kerta bukuoju kampu...

JAUNOJI DAMA. Užteks. Jūs prastas pasakotojas. Verčiau parodykit Luizetę *in action*. Ne, ne, tik ne su šiaudine iškamša.

SENOJI DAMA. Biliete parašyta, kad mūsų pageidavimu galite nukirsdinti avį.

MONSINJORAS SANSONAS. Kas parašyta, bus padaryta.

*Pasigirsta avies mekenimas. Po ilgai netrukusių monsinjoro Sansono manipuliacijų prie Luizetės mekenimas nutyla.
Gyvulio galva žlegтели į pintinę.
Abi damos, sužavėtos vaizdo, ima ploti.*

JAUNOJI DAMA. Tai sakote, kad auka paguldoma veidu žemyn, o jos kaklas padedamas ant išskaptuotos kaladės vietos?

MONSINJORAS SANSONAS. Taip, tokia tvarka.

JAUNOJI DAMA. Tada jūs laikote abu virvės galus, laikančius ašmenų laikiklį?

MONSINJORAS SANSONAS. Tikrai taip.

JAUNOJI DAMA. O atleidus juos, prietaisas krenta žemyn?

MONSINJORAS SANSONAS. Neišvengiamai.

JAUNOJI DAMA. Noriu visa tai išbandyti. Pririškite mane prie lentjuostės. Mama, juk tu neprieštarausi?

SENOJI DAMA (*monsinjorui Sansonui*). Smalsumas – mūsų šeimos bruožas.

JAUNOJI DAMA (*persižegnojusi*). Aš pasiruošusi.

*Monsinjoras Sansonas suriša Jaunosios Damos rankas ir kojas.
Paguldęs pririša ją prie lentjuostės.*

JAUNOJI DAMA. Ne, ne, ponuli, noriu, kad viskas būtų tikra. Įkiškite galvą tarp virpstų.

*Monsinjoras Sansonas suima Jaunosios Damos kaklą
ir spaudžia prie kaladės. Jaunoji Dama suinkščia.*

SENOJI DAMA. Išlaisvinkit ją. Man jau pakaks įspūdžių.

JAUNOJI DAMA. Ne, mama, man to negana. Monsinjore, ko delsiat? Nuleiskite kirvį...